

Dobro zawsze wraca

Nowy rozdział **cudownej** serii

cudowny chłopak

Biały ptak

Scenariusze lekcji do filmu



LIONSGATE

TM & © 2022 Lions Gate Ent. Inc. All Rights Reserved



„Cudowny chłopak. Biały ptak” Przeciwko nienawiści

Katarzyna Kebernik

Kilka lat temu wszyscy zakochaliśmy się w historii Auggiego. Dzisiaj „Cudowny chłopak” nadal pozostaje ukochanym filmem nauczycieli, rodziców i wychowawców. Jego kontynuacja, „Cudowny chłopak. Biały ptak”, niesie ten sam pełen empatii przekaz, co oryginalny film i jest co najmniej tak samo poruszająca.

Tym razem twórcy skupiają się na postaci Juliana, czyli chłopca, który w pierwszej części był prześladowcą Auggiego. Dorastający chłopiec zaczyna żałować swojego czynu, ale dopiero historia opowiedziana przez babcię pozwoli mu uświadomić sobie, jak wielkie znaczenie mają wrażliwość wobec słabszych i reagowanie na ich krzywdę. Widz razem z Julianem przenosi się do czasów młodości Sary: do Francji w dobie II wojny światowej. W godzinie największej próby dziewczynce pomógł lekceważony przez innych, poruszający się o kulach kolega z klasy...



ZAGADNIENIA EDUKACYJNE W FILMIE

- ◆ Empatia, tolerancja, akceptowanie inności, w tym niepełnosprawności.
- ◆ Prześladowanie w szkole i bullying: podobnie jak w pierwszej części, jednym z najważniejszych tematów filmu jest odrzucenie przez grupę.
- ◆ Wartościowe konteksty dla edukacji historycznej: II wojna światowa, zagłada Żydów, okupacja nazistowska w różnych krajach Europy.
- ◆ Wartościowe konteksty dla edukacji polonistycznej: literatura wojenna, motyw tragicznej miłości, śmierci i dorastania, kompozycja szkatułkowa, retrospekcja.
- ◆ Antysemityzm i ksenofobia, w tym ich współczesne przejawy, takie jak niechęć do uchodźców czy internetowa agresja względem innych religii.
- ◆ Odwaga, asertywność i umiejętność przeciwstawienia się grupie jako jedno z najważniejszych kompetencji społecznych.

- ◆ „Nie bądź obojętny, reaguj na zło” – to główne przesłanie filmu, który wyraźnie pokazuje, w jaki sposób pozornie błahe przyzwolenie na wyśmiewanie kolegi może urosnąć do przyzwolenia na niewybaczalne zbrodnie.
- ◆ Każdy może odpokutować za swoje winy – także Julian, dawny szkolny prześladowca, może zrozumieć własne błędy i za nie zadośćuczynić.
- ◆ Prawdziwe bohaterstwo to odwaga czynienia dobra wbrew grupie. Co to znaczy być dobrym kolegą? Jak dbać o dobre relacje w grupie rówieśniczej? Jakich zachowań nie wolno tolerować? Kto w filmie wykazał się prawdziwie koleżeńską postawą, a kto nie?
- ◆ Czego możemy dowiedzieć się od osób starszych? Dlaczego warto interesować się przeszłością? Każdy człowiek ma jakąś fascynującą historię do opowiedzenia.

CO ZNAJDZIESZ W BROSZURZE?

- ◆ Scenariusz lekcji języka polskiego dla klas 7-8 autorstwa Patryka Tomiczka, który przygląda się literackim i filmowym postaciom podobnym do Juliana – czyli na pierwszy rzut oka niepozornym, a wewnątrz niezwykle silnym.
- ◆ Scenariusz lekcji wychowawczej dla różnych grup wiekowych autorstwa Wojciecha Kobusa, dotyczący osób z niepełnosprawnością oraz tego, w jaki sposób można odpowiednio, z szacunkiem im pomagać.
- ◆ Scenariusz lekcji wychowawczej dla uczniów klas 5-8 autorstwa Joanny Wachowiak, dotyczący bullyingu i uczulający na to, jaki wpływ nasze słowa oraz czyny wywierają na innych.



Czy zatem film „**Cudowny chłopak. Biały ptak**” przyda się na lekcji? Zdecydowanie tak – poza tematami podjętymi w naszych scenariuszach, dotyka innych, ważnych problemów. Polecamy go wszystkim historykom, polonistom i wychowawcom, którzy chcieliby na swoich zajęciach poruszyć któreś z wymienionych wyżej zagadnień edukacyjnych... lub po prostu pójść z klasą na wciągający, poruszający, doskonale zrealizowany film dla młodzieży. Nie mamy wątpliwości, że „Cudowny chłopak. Biały ptak” takim właśnie filmem jest.

Na film „Cudowny chłopak. Biały ptak” zapraszamy do kin już w styczniu 2024 roku.

Dla grup szkolnych seans jest dostępny ze specjalną wideoprelekcją edukacyjną.

O AUTORCE:

Katarzyna Kebernik – koordynatorka Zespołu Edukacji Ferment Kolektiv i redaktorka portalu FilmwSzkole.pl. Polonistka, oligofrenopedagożka, krytyczka i edukatorka filmowa. Współpracuje m.in. z „KINEM”, „Życiem szkoły”, „Wychowaniem w przedszkolu”. Laureatka II miejsca w Konkursie o Nagrodę im. Krzysztofa Mętraka (2020, 2023) oraz pierwszego miejsca w konkursie Krytyk Pisze (2020).



PRAWDZIWA SIŁA KRYJE SIĘ WEWNĄTRZ.

Portrety literackich i filmowych postaci, które wykazały się prawdziwym bohaterstwem (w nawiązaniu do filmu „Cudowny chłopak. Biały ptak”).

Autor: Patryk Tomiczek

Grupa wiekowa:
klasy 7-8

Przedmiot:
język polski

Czas realizacji:
1 godzina lekcyjna

Zagadnienia edukacyjne:

- ◆ literackie motywy odwagi, poświęcenia i bohaterstwa,
- ◆ charakterystyka porównawcza,
- ◆ powtórzenie informacji z obowiązkowego kanonu lektur: m.in. „Kamienie na szaniec”, „Pan Tadeusz”, „Quo Vadis”.
- ◆ problem dyskryminacji,
- ◆ rozwój osobowy ucznia/uczennicy poprzez wskazanie pozytywnych i negatywnych postaw,
- ◆ ukierunkowanie ucznia/uczennicy ku wartościom.

Cele operacyjne:

uczeń/uczennica:

- ◆ uczy się szacunku wobec drugiego człowieka,
- ◆ uczy się wyrażać własną opinię w oparciu o racjonalną argumentację,
- ◆ uczy się, czym w praktycznym zastosowaniu są odwaga, godność, tolerancja, odpowiedzialność, altruizm, asertywność,
- ◆ pogłębia swoją wiedzę o literaturze i filmie,
- ◆ rozwija umiejętności krytycznego myślenia, rozumowania i wnioskowania,
- ◆ kształtuje w sobie postawę otwartą na świat oraz innych ludzi,
- ◆ wykorzystuje postaci literackie i filmowe do udowodnienia swoich przemyśleń,
- ◆ poznaje skutki różnych form dyskryminacji,
- ◆ uczy się, że obojętność wobec zła jest zezwoleniem na zło,
- ◆ uczy się empatii.

Formy i metody pracy:

burza mózgów, dyskusja, praca indywidualna i w grupie.

Materiały pomocnicze:

wydrukowane załączniki, przybory do pisania, tablica magnetyczna.

PRZEBIEG LEKCJI:

1. Najważniejszą część filmu „Cudowny chłopak. Biały ptak” stanowi opowieść o doświadczeniach babci Juliana z okresu II wojny światowej. W kontekście filmu warto przywołać słowa Mariana Turskiego – ocalałego więźnia obozu Auschwitz, który 27 stycznia 2020 r., z okazji Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu, powiedział słynne słowa: „Auschwitz nie spadło z nieba”.

Nauczyciel/-ka pyta uczniów i uczennice:

Co oznaczają słowa Mariana Turskiego:
„Auschwitz nie spadło z nieba”?

Istotne, żeby uczniowie wskazali, że do wielkich tragedii dochodzi czasem wskutek obojętności i braku reakcji na mniejsze przejawy zła. Lekceważenie nawet drobnych sygnałów ostrzegawczych może prowadzić do dramatu.

Po udzieleniu przez uczniów odpowiedzi wychowawca/-czyni zadaje kolejne pytanie:

Jak myślicie, dlaczego tylko niektórzy bohaterowie filmu przeciwstawiali się złu?

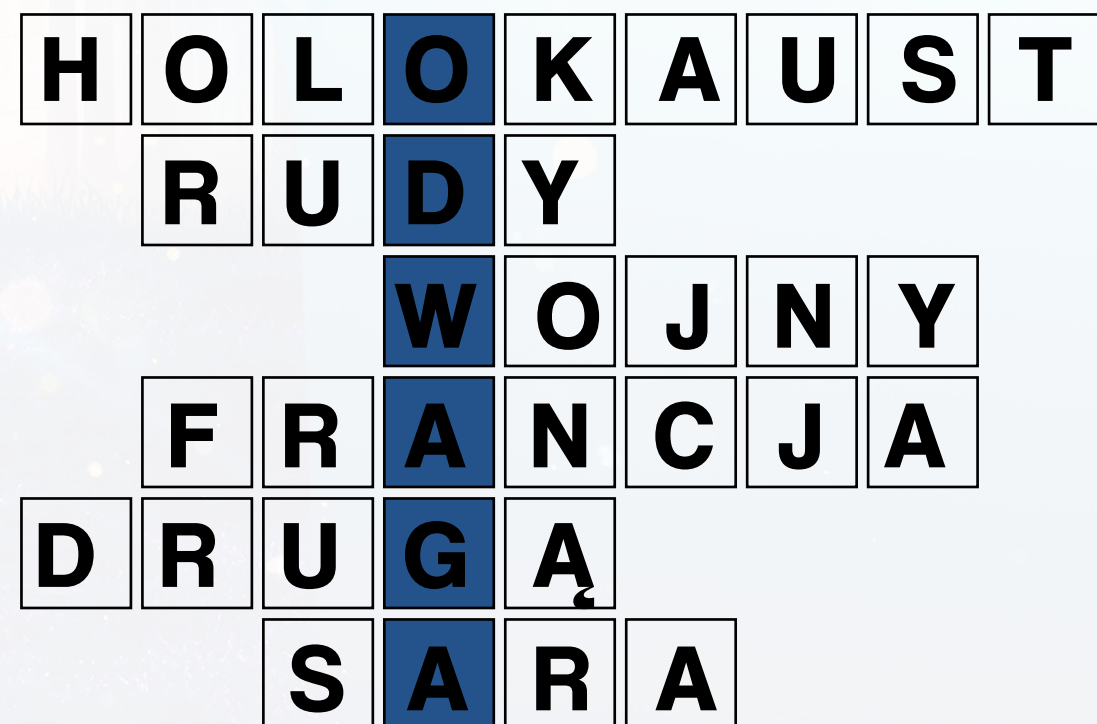
Uczniowie w formie dyskusji mogą udzielić m.in. następujących odpowiedzi: lęk przed wyłamywaniem się z grupy, obawa przed odrzuceniem przez rówieśników, bagatelizowanie problemu, uznawanie cudzego cierpienia za zabawne, brak refleksji, nieświadomość konsekwencji swoich czynów. Już po wybuchu wojny: brak odwagi w kwestionowaniu poleceń żołnierzy, strach o bliskich i własne życie.

Po udzieleniu odpowiedzi nauczyciel/-ka zadaje uczniom i uczennicom kolejne pytanie:

Co jest potrzebne do przeciwstawienia się złu?

Odpowiedź stanowi rozwiązanie krzyżówki. Nauczyciel/-ka rozdaje **załącznik 1**.

1. Zagładę 6 milionów Żydów w czasie II wojny światowej określa się terminem...
2. Pseudonim Jana Bytnara z „Kamieni na szaniec”?
3. Nietolerancja, rasizm, antysemityzm i dyskryminacja doprowadziły w 1939 r. do...
4. W jakim kraju urodziła się babcia Juliana?
5. Którą częścią „Cudownego chłopaka” jest „Biały ptak”?
6. Jak miała na imię babcia Juliana?



2. Na czym polega prawdziwa odwaga? Nauczyciel/-ka przykleja na górze tablicy magnetycznej imiona i pseudonimy bohaterów literackich i filmowych, a uczniom rozdaje wydrukowane karteczki z nazwami cech – imiona bohaterów drukujemy pojedynczo, a cechy po kilka kopii (**załącznik 3**). Następnie uczniowie wspólnie zastanawiają się, któremu bohaterowi można przypisać odczytaną cechę, podając przykłady sytuacji, w których wykazał się daną cechę. Uwaga! Kilku bohaterów może mieć tę samą cechę. Nauczyciel/-ka lub chętny uczeń pod imieniem/pseudonimem bohatera przykleja wskazaną cechę.

odwaga	Wolverine
altruizm	Katniss („Igrzyska śmierci”)
lojalność	Batman
patriotyzm	Julien („Cudowny chłopak. Biały ptak”)
siła	Spiderman
poświęcenie	Rudy („Kamienie na szaniec”)
prawo i porządek	Hulk
agresja	Nemeczek („Chłopcy z placu broni”)

Celem zadania jest wskazanie, że prawdziwa siła niekoniecznie związana jest z tężyzną fizyczną, lecz, zgodnie z tematem lekcji, kryje się wewnątrz. Warto podkreślić, że w filmie „Cudowny chłopak. Biały ptak” bohater, który wykazał się największą odwagą, był osobą z niepełnosprawnością fizyczną.

3. W odniesieniu do treści filmu oraz innych znanych postaci filmowych i literackich, nauczyciel/-ka prosi uczniów/uczennice, aby wskazali, czy poniższe tezy to **prawda** lub **fałsz**. Zdania można zapisać na tablicy lub przeczytać.



Każdy zasługuje na drugą szansę.

PRAWDA

Dodatkowe pytanie:

Który bohater z obejrzanego filmu zasługuje na drugą szansę i dlaczego?

Przykładowa odpowiedź:

Julian – pod wpływem opowieści swojej babci zaczyna rozumieć znaczenie i konsekwencje swoich czynów; dorasta do zrehabilitowania innym swojego wcześniejszego złego zachowania i uczy się wrażliwości na cudze cierpienie.

Obojętność jest formą wyrządzenia krzywdy.

PRAWDA

Dodatkowe pytanie:

Który bohater filmu wykazał się największą troską o drugiego człowieka?

Przykładowa odpowiedź:

Julien – uchronił swoją szkolną koleżankę przed śmiercią, ryzykując przy tym własnym życiem.

Wartość człowieka opiera się na jego sprawności fizycznej.

FAŁSZ

Dodatkowe pytanie:

Dlaczego fałsz? Nauczyciel/-ka prosi o podanie przykładu osoby podważającej tę tezę.

Przykładowa odpowiedź:

Julien był chłopcem z niepełnosprawnością i nie przeszkodziło mu to wykazać się odwagą.

Trzeba być tolerancyjnym nawet wobec antysemitów.

To jest temat, który powinien otworzyć dyskusję wśród uczniów na temat tego, czy tolerancja może mieć swoje granice i jeśli tak, to gdzie się one znajdują.

4. Dorastanie w czasie wojny, poświęcenie dla przyjaciół, niepozorny wygląd, wreszcie: przedwczesna i tragiczna śmierć. Czy Julien nie przypomina uczniom pewnego lubianego bohatera z lektury? Nauczyciel/-ka naprowadza uczniów na postać Rudego z „Kamieni na szaniec”.

Poniższe zadanie może zostać zrealizowane jako kontekstowe rozszerzenie omawiania lektury lub w formie przypomnienia jej treści. W pracy z młodszymi klasami można je oczywiście pominąć.

Wspólna analiza porównawcza Julienu z „Cudownego chłopaka. Białego ptaka” i Rudego z „Kamieni na szaniec”. Nauczyciel/-ka lub wyznaczony/-a uczeń/-nnica zapisuje na tablicy tabelę:

	RUDY	JULIEN
Krótką charakterystyką		
Podobieństwa do drugiego bohatera		
Różnice względem drugiego bohatera		

Wspólne wypełnienie tabeli na drodze rozmowy.



Przykładowe cechy, podobieństwa i różnice znajdują się poniżej.

CECHY RUDEGO:



- ◆ lubiany przez rówieśników,
- ◆ szkolny prymus,
- ◆ intelektualista,
- ◆ drobnej postury,
- ◆ z odludka przemienia się w odważnego i zdeterminowanego mężczyznę,
- ◆ znakomity przywódca,
- ◆ lojalny, odważny i ambitny,
- ◆ umie dochować tajemnicy,
- ◆ wzbudza szacunek swojego zespołu.

CECHY JULIENA:



- ◆ wyśmiewany przez rówieśników,
- ◆ koleżeński,
- ◆ porusza się o kulach,
- ◆ odważny i asertywny,
- ◆ dyskretny,
- ◆ opiekuńczy,
- ◆ lojalny i odważny,
- ◆ oddany rodzinie.

PODOBIENSTWA:

- ◆ nie poddają się w chwili próby,
- ◆ nad swoje dobro przedkładają dobro drugiego człowieka,
- ◆ odważni i bezinteresowni,
- ◆ potrafią dochować tajemnicy,
- ◆ obaj bohaterowie wzbudzają szacunek i podziw,
- ◆ obaj są przykładami godnymi do naśladowania,
- ◆ niepozorny wygląd,
- ◆ śmierć w młodym wieku,
- ◆ każdy na swój sposób przeciwstawia się nazistowskiej okupacji,
- ◆ obaj mimo młodego wieku wykazują się dojrzałą postawą.

RÓŻNICE:

- ◆ Rudy jest lubiany, Julien nie jest akceptowany,
- ◆ Julien jest chłopcem z niepełnosprawnością, Rudy jest aktywny fizycznie (choć początkowo tego nie lubi),
- ◆ Rudy bierze aktywny udział w walce i wierzy w wyznawane idee patriotyczne, Julien zostaje wciągnięty w wir wojennych wydarzeń i skupia się na najbliższych, nie na wielkiej polityce,
- ◆ Rudy staje się przywódcą, Julien jest odrzucony przez szkolną społeczność,
- ◆ bohaterstwo Rudego wynika z ideałów, w które wierzył, Julienu z konieczności ochrony konkretnej osoby,
- ◆ Rudy ginie ze względu na swoją aktywność wojenną, Julien zostaje zamordowany z powodu swojej niepełnosprawności.



Ocena obu postaci. Dyskusja w klasie.

Nauczyciel pyta uczniów/uczennice: Czy odwagę tej dwójki bohaterów powinno się porównywać? Jeśli tak, to czy można w ogóle mówić, która z postaci wykazała się większą odwagą?

5. Nauczyciel/-ka rozdaje uczniom **zadanie 2**. W zadaniu imiona i nazwiska bohaterów literackich i filmowych zostały pomieszane. Zadaniem uczniów i uczennic jest poprawienie błędów oraz ustalenie, do jakiego utworu pasują wskazane sytuacje.

- A. Sara stara się odkupić swoją winę poprzez walkę o niepodległość.
- B. Staś popełnia honorowe samobójstwo w akcie sprzeciwu wobec władzy.
- C. Po kolejnym ataku febry Julien udał się na ratunek Marcinowi Borowiczowi w poszukiwaniu chininy.
- D. W czasie II wojny światowej Jacek Soplica ryzykuje własnym życiem i ukrywa w swoim domu Emilię Plater.
- E. Po śmierci szanowanego pułkownika, który oddał swoje życie za wolność Polski, okazuje się, że był on kobietą i nazywał się Nel.
- F. W powieści poznajemy Petroniusza jako chłopca, który z czasem dorasta, odkrywa w sobie patriotyzm i gotowość do walki z zaborcą.

Rozwiązanie:

- A. Jacek Soplica stara się odkupić swoją winę poprzez w walkę o niepodległość. („Pan Tadeusz”, Adam Mickiewicz)
- B. Petroniusz poświęca swoje życie w obronie wyznawanych przez siebie wartości. („Quo Vadis”, Henryk Sienkiewicz)
- C. Po kolejnym ataku febry Staś udał się na ratunek Nel w poszukiwaniu chininy. („W pustyni i w puszczy”, Henryk Sienkiewicz)
- D. W czasie II wojny światowej Julien ryzykuje własnym życiem i ukrywa w swoim domu Sarę. (film „Cudowny chłopak. Biały ptak”)
- E. Po śmierci szanowanego pułkownika, który oddał swoje życie za wolność Polski, okazało się, że był on kobietą i nazywał się Emilia Plater. („Śmierć pułkownika”, Adam Mickiewicz)
- F. W powieści poznajemy Marcina Borowicza jako chłopca, który z czasem dorasta, odkrywa w sobie patriotyzm i gotowość do walki z zaborcą. („Szyfowe prace”, Stefan Żeromski).

6. Nauczyciel/-ka przechodzi do podsumowania lekcji.

- ◆ W czym możemy naśladować Julię w codziennym życiu?
- ◆ Co w filmie zrobiło na uczniach największe wrażenie i co z niego zapamiętają?
- ◆ Czy kino i literatura o stawianiu w obronie innych lub walce o cudze dobro są potrzebne? Jeśli tak, to dlaczego? Jakie znacie inne przykłady filmów lub książek o odwadze?

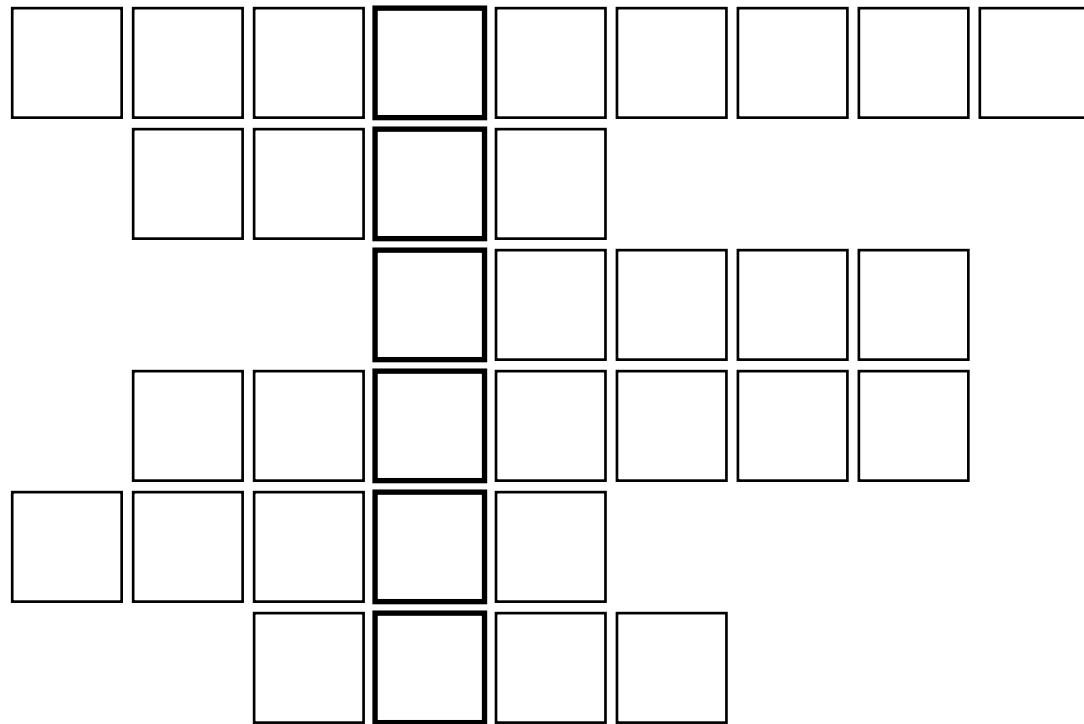
Na wybrane pytanie uczniowie mogą dodatkowo odpowiedzieć w formie pisemnego zadania domowego.

O AUTORZE:

Patryk Tomiczek – absolwent kulturoznawstwa na Uniwersytecie Śląskim. Był m.in. dyrektorem artystycznym Festiwalu Filmów Kultowych, dyrektorem Miejskiego Ośrodka Kultury w Miasteczku Śląskim, a następnie dyrektorem Instytucji Filmowej „Silesia-Film” w Katowicach. Od 2023 roku prowadzi firmę RESET zajmującą się m.in. dystrybucją filmową, organizacją wydarzeń kulturalnych i edukacją.

załącznik 1

1. Zagładę 6 milionów Żydów w czasie II wojny światowej określa się terminem...
2. Pseudonim Jana Bytnara z „Kamieni na szaniec”?
3. Nietolerancja, rasizm, antysemityzm i dyskryminacja doprowadziły w 1939 r. do...
4. W jakim kraju urodziła się babcia Juliana?
5. Którą częścią „Cudownego chłopaka” jest „Biały ptak”?
6. Jak miała na imię babcia Juliana?



załącznik 2

Popraw zdania, by były zgodne z treścią utworów!

Sara stara się odkupić swoją winę poprzez walkę o niepodległość.

.....

Staś popełnia honorowe samobójstwo w akcie sprzeciwu wobec władzy.

.....

Po kolejnym ataku febry Julien udał się na ratunek Marcinowi Borowiczowi w poszukiwaniu chininy.

.....

W czasie II wojny światowej Jacek Soplica ryzykuje własnym życiem i ukrywa w swoim domu Emilię Plater.

.....

Po śmierci szanowanego pułkownika, który oddał swoje życie za wolność Polski, okazało się, że był on kobietą i nazywał się Nel.

.....

W powieści poznajemy Petroniusza jako chłopca, który z czasem dorasta, odkrywa w sobie patriotyzm i gotowość do walki z zaborcą.

.....

załącznik 3

Wolverine

odwaga

Katniss („Igrzyska śmierci”)

altruizm

Batman

lojalność

Julien („Cudowny chłopak. Biały ptak”)

patriotyzm

Spiderman

siła

Rudy („Kamienie na szaniec”)

poświęcenie

Hulk

prawo i porządek

Nemeczek („Chłopcy z placu broni”)

agresja



KIM JEST OSOBA, KTÓRA NIESIE POMOC?

Jak zachowywać się wobec osób z niepełnosprawnościami.

Autor: Wojciech Kobus

Grupa wiekowa:

klasy 7-8;
szkoły
ponadpodstawowe

Przedmiot:

godzina
wychowawcza

Czas realizacji:

1 godzina lekcyjna

Zagadnienia edukacyjne:

- ◆ akceptacja inności, w tym niepełnosprawności,
- ◆ empatia i tolerancja,
- ◆ prześladowanie w szkole.

Cele operacyjne:

uczeń/uczennica:

- ◆ kształtuje umiejętność empatii i uczy się uważności na potrzeby drugiego człowieka,
- ◆ uczy się reagować na trudne sytuacje,
- ◆ posługuje się pojęciami niezbędnymi do moralnej oceny wydarzeń,
- ◆ kształtuje umiejętność komunikacji z innymi,
- ◆ wie, w jaki sposób zachowywać się w sytuacji konfliktu,
- ◆ uzasadnia, dlaczego należy okazywać szacunek innym osobom.

Formy i metody pracy:

dyskusja, praca w grupach, analiza filmu.

Materiały pomocnicze:

tablica, kreda lub marker, przybory do pisania, kartki A4, kartki A3.



PRZEBIEG LEKCJI:

1. BANK DOBRYCH PRAKTYK (wprowadzenie/quiz)

Przedstaw uczniom pytania z savoir-vivre'u wobec osób z niepełnosprawnością. Odpowiedzi na pytania mają formę „Tak/Nie”. Uczniowie głosują poprzez podniesienie ręki.

PYTANIA:

A. Czy można mówić na osobę poruszającą się na wózku inwalidzkim, że jest osobą niepełnosprawną?

Nie – poprawnie mówi się osoba z niepełnosprawnością. Wynika to z tego, że ci ludzie nie są w pełni niepełnosprawni. Brak jakiejś kończyny lub zmysłu, określa tylko część tych osób, nie definiuje ich w pełni. Osoby z niepełnosprawnością posiadają identyczne pasje jak każdy inny człowiek, często nadal mogą uprawiać sport, słuchać muzyki, rozwijać się w wybranej przez siebie dziedzinie. Niepełnosprawność to tylko część świata tych ludzi, dlatego mówimy, że posiadają one niepełnosprawność (osoby z niepełnosprawnością) a nie są niepełnosprawne. To bardzo ważne, żeby o tym pamiętać. Nie stosując się do tej zasady, tworzymy społecznie negatywny obraz takich osób i utrwalamy stereotypy.

B. Czy słowo „głuchy” jest obraźliwe dla osób, które nie słyszą?

Nie – Słowo „głuchy” nie ma negatywnych konotacji w środowisku osób głuchych. Istnieje Polski Związek Głuchych, mówi się również o „kulturze głuchych”. Nie postrzegają oni siebie jako osób z niepełnosprawnością, ale przedstawiciele mniejszości kulturowo-językowej.



C. Czy wypada mówić „do widzenia” osobie niewidomej?

Tak – Zawsze używaj zwrotów, którymi posługujesz się na co dzień. Podobnym przykładem jest zapytanie osoby niesłyszącej/niedosłyszącej „co słyszać?”. To również nie jest obraźliwe.

D. Czy można zaślaniać usta w trakcie rozmowy z osobą niesłyszącą?

Nie – Nie powinno się, ponieważ takie osoby często czytają z ruchu warg i utrudniamy im w ten sposób komunikację.

E. Czy można pomóc osobie z niepełnosprawnością bez pytania lub pozwolenia?

Nie – Zawsze należy zapytać wcześniej, czy dana osoba potrzebuje w czymś naszej pomocy. Wyręczanie kogoś bez pozwolenia może być upokarzające.

F. Czy wolno dotykać wózka, laski lub kul osoby z niepełnosprawnością?

Nie – Nie wolno. Te przedmioty należą do sfery osobistej osoby z niepełnosprawnością i nie należy ich dotykać lub zabierać bez pozwolenia.

G. Czy można głaskać psa, który jest przewodnikiem?

Nie – Psa przewodnika nie należy rozpraszać. Pomaga on osobie z niepełnosprawnością w funkcjonowaniu. To tak, jakby zaczepiać kogoś, kto zajęty jest pracą.

H. Czy w trakcie rozmowy z osobą na wózku można stać blisko nad nią?

Nie – Najlepiej usiąść obok takiej osoby, a jeśli nie ma takiej możliwości – stanąć w zasięgu jej wzroku lub pochylić się obok niej, nie nad nią.

I. Czy można zignorować przywitanie osoby, która np. ma amputowaną rękę?

Nie – Należy podać jej drugą dłoń lub przywitać się, mówiąc „Dzień dobry”. Nie wolno ignorować nikogo ze względu na niepełnosprawność.

J. Czy można przyjaźnić się z osobą z niepełnosprawnością?

Tak – niepełnosprawność nie jest żadną barierą w przyjaźni. Taka relacja nie jest powodem do wstydu, wręcz przeciwnie! Każdy z nas może nawiązać więź z osobą z niepełnosprawnością lub z różnych względów taką osobą się stać.



2. DYSKUSJA (5 – 10 minut)

Zapytaj uczniów:

Jakie mogą być sytuacje, w których inni uczniowie/uczennice mogą potrzebować wsparcia lub pomocy? Rozmowę pokieruj w taki sposób, aby uczniowie skupili się na sytuacjach współczesnych.

Pytania pomocnicze:

- ◆ Co to znaczy, że ktoś jest inny?
- ◆ Czy inność jest czymś złym?
- ◆ Dlaczego osoby z niepełnosprawnościami są wykluczane, prześladowane?
- ◆ W jaki sposób możemy pomóc innym osobom?

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

- ◆ pojawienie się w szkole osoby z niepełnosprawnością;
- ◆ dołączenie do klasy osoby pochodzącej z innego kraju, nieznającej języka polskiego;
- ◆ pojawienie się osoby o odmiennym kolorze skóry, wyznaniu religijnym;
- ◆ dostrzeżenie, że ktoś z uczniów jest obrażany przez innych.

Po podaniu przez uczniów przykładów spróbujcie wspólnie ustalić, kto w „Cudownym chłopaku. Biały Ptak” potrzebował wsparcia i od jakiej osoby je otrzymał. Warto tutaj zwrócić uwagę na sytuację historyczną występującą w filmie (II wojna światowa i antysemityzm). Podsumowując dyskusję, przedstaw Juliena jako bohatera, który może stanowić wzór do naśladowania, a jego niepełnosprawność nie czyni z niego osoby niezdolnej do niesienia pomocy. Wręcz przeciwnie: chłopiec okazał się pod wieloma względami sprawniejszy i aktywniejszy w działaniu od kolegów z klasy. W taki sam sposób odczuwał również podstawowe emocje (lęk, wstyd, radość) i potrzebował bliskich relacji (z Sarą, rodzicami).



3. PRACA W GRUPACH (15 – 20 minut)

Uczniowie mają za zadanie na podstawie postaci Julienu wypisać jak najwięcej cech osoby, która jest zdolna do niesienia pomocy innym. W tym celu podziel ich na grupy (maksymalnie pięcioosobowe) i wykorzystaj **załącznik 1**. Uczniowie wypełniają kontur postaci określeniami cech charakteru. W razie problemów z wydrukiem załącznika, pozwól podopiecznym stworzyć własny kontur postaci na przygotowanych kartkach A3. W trakcie wykonywania zadania uczniowie skupią się na tych cechach, które nie są zewnętrzne i czynią ze zwykłych ludzi superbohaterów, tak jak było to w przypadku Julienu.

4. PODSUMOWANIE PRACY W GRUPACH (5 – 10 minut)

Uczniowie prezentują swoje prace na forum klasy. W trakcie prezentacji osoba reprezentująca grupę musi podkreślić, które z wymienionych cech są według zespołu najistotniejsze w byciu dobrym człowiekiem.

Podsumowując prace uczniów, należy podkreślić, że bycie odważnym i pomocnym cechuje nie tylko osoby silne fizycznie, jak to pokazują często filmy i komiksy. Dobroć i życzliwość potrafią okazywać różni ludzie, bez względu na ich sprawność, wygląd czy pochodzenie.



5. JAK WIELE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI JEST WOKÓŁ NAS? JAKIE SĄ RÓŻNE FORMY NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI?

Podziel klasę na dwie grupy. Zadaniem pierwszej z nich jest podanie jak największej liczby przykładów osób z niepełnosprawnościami w przestrzeni publicznej: aktorów, aktywistów, działaczy. Zadaniem drugiej jest przypomnienie jak największej liczby osób z niepełnosprawnościami w kulturze i popkulturze, czyli bohaterów filmów, książek, seriali, gier komputerowych.

Przykłady, które można podsunąć uczniom:

A. Główna bohaterka powieści „Wyspa mojej siostry” Katarzyny Ryrych, Marysia, ma młodszą siostrę Pipi z zespołem Downa. Dziewczynki tracą mamę i muszą poradzić sobie z tą stratą. Na dłuższy czas to Marysia staje się mamą dla Pipi, jednak w pewnym momencie ich role się odwracają. Pipi okazuje się odważna, pomocna i empatyczna względem młodszej siostry.

B. Bohater filmu „Chce się żyć” jest osobą z porażeniem mózgowym. Mateusza wspierają rodzice, próbując stworzyć mu jak najlepsze warunki do rozwoju. Po śmierci ojca chłopak trafia do specjalnego ośrodka, gdzie musi bronić swojej godności i walczyć o swoje prawa. Film jest inspirowany prawdziwą historią.

C. Janina Ochojska (ur. 1955) jest działaczką społeczną, która we wczesnym dzieciństwie zachorowała na polio, wskutek czego częściowo utraciła sprawność ruchową. Ochojska założyła Polską Akcję Humanitarną, wspierającą osoby dotknięte wojną i klęskami żywiołowymi. Jest również pomysłodawczynią akcji Pajacyk, której zadaniem jest dożywianie potrzebujących dzieci. Janina Ochojska od wielu lat angażuje się również w politykę, walcząc o prawa tych najbardziej potrzebujących.



D. Jan Mela (ur. 1988) to pierwsza osoba z niepełnosprawnością, która zdobyła dwa bieguny. Mężczyzna w wieku 14 lat przeżył wypadek, przez który stracił nogę i przedramię. Pomimo niepełnosprawności cały czas podróżuje i działa społecznie. Ma żonę i dzieci. Działalność Jana i jego fundacji „Poza Horyzonty” skupia się na pomocy osobom, które przeszły amputację kończyn.



E. Inne przykłady osób z niepełnosprawnościami: Colin z „Tajemniczego ogrodu”, dziewczynka z „Katarynki”, Myszka z „Poczwarki”. Z życia: sportsmenka Natalia Partyka, modelka z zespołem Downa, Sofia Jirau.



F. Rozwinięcie rozmowy może stanowić praca na temat „Bohater z niepełnosprawnością, który mnie inspiruje” (charakterystyka postaci lub krótka wypowiedź pisemna).



6. POMOCNA DŁOŃ – ZADANIE NA ZAKOŃCZENIE ZAJĘĆ LUB PRACA DOMOWA

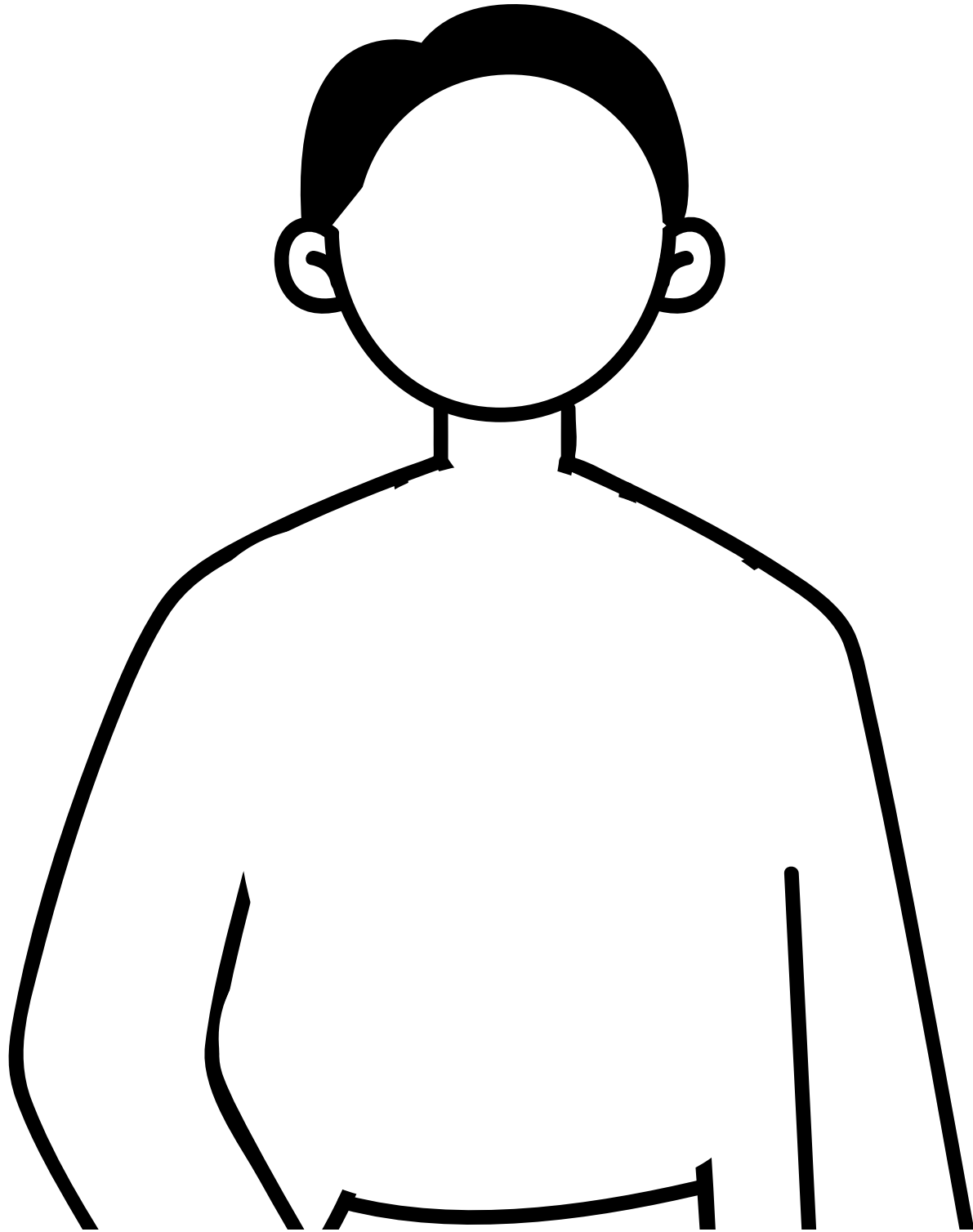
Poproś uczniów, aby w swoich zeszytach lub na osobnych kartkach odrysowali swoją dłoń, a następnie wypisali wewnątrz obrysu, w jaki sposób to oni mogliby pomóc innemu uczniowi znajdującemu się w potrzebie. Zadanie ma na celu skoncentrować uczniów na ich własnych cechach, które mogą okazać się wsparciem w budowaniu relacji. Podsumuj lekcję, zadając grupie pytanie z tematu lekcji: „Kim jest osoba, która niesie pomoc?”. Nakieruj uczniów na odpowiedzi sugerujące, że każdy z nas posiada cechy i możliwości, aby stać się kimś dobrym, kto może wspierać innych bez względu na swój stan zdrowia, tak jak to było w przypadku Juliena.

O AUTORZE:

Wojciech Kobus – nauczyciel, poeta, muzyk. Laureat Stypendium Artystycznego Miasta Poznania w roku 2022. Mistrz Polski w slamie poetyckim. Ze swoją twórczością slamską występował w kraju i za granicą. Prowadzi warsztaty z kreatywnego pisania dla młodzieży, osób dorosłych i seniorów.

załącznik 1

Wypełnij postać cechami bohaterów, osób, które potrafią nieść pomoc innym.





„NIE BĄDŹ OBOJĘTNY – REAGUJ NA ZŁO”.

Dlaczego przyzwolenie na okrucieństwo wobec innych
jest równie złe, co samo okrucieństwo?

Autorka: Joanna Wachowiak

Grupa wiekowa:

klasy 5-8

Przedmiot:

godzina
wychowawcza

Czas realizacji:

1 godzina lekcyjna

Zagadnienia edukacyjne:

- ◆ dlaczego warto pomagać innym?,
- ◆ czym jest bullying i jak sobie radzić z przemocą rówieśniczą?,
- ◆ z małych aktów przemocy wyrastają większe,
- ◆ jak działają słowa? O sile tego, co wypowiedziane,
- ◆ jesteśmy inni – każde działanie może uruchamiać w różnych osobach różne emocje.

Cele operacyjne:

uczeń/uczennica:

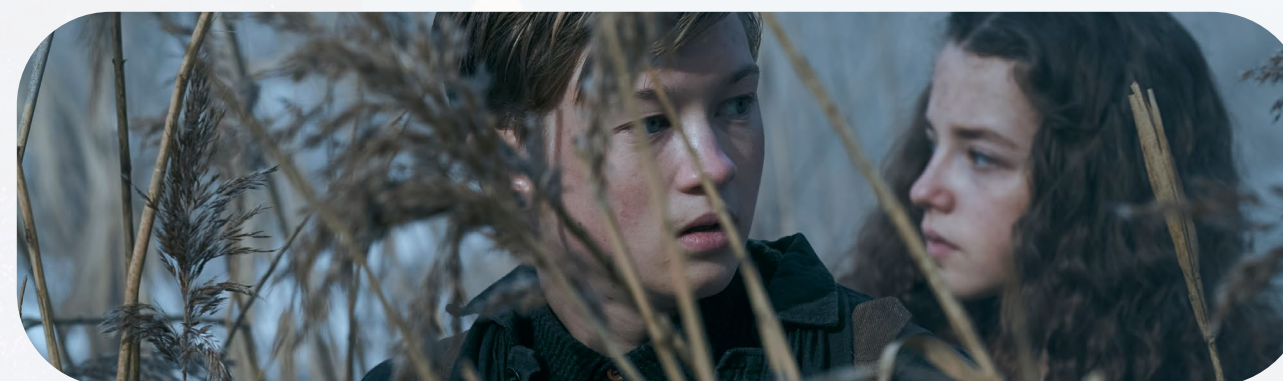
- ◆ zastanawia się nad tym, dlaczego pomaganie jest ważne – zarówno dla osoby, której się pomaga, jak i dla pomagającego,
- ◆ uświadamia sobie, jaką wagę mają słowa i czyny,
- ◆ poznaje mechanizm domina i zależność przyczynowo-skutkową w odniesieniu do znęcania się, zastraszania i wyśmiewania,
- ◆ uświadamia sobie, że brak reakcji jest także reakcją i współuczestnictwem,
- ◆ utrwała w sobie uważność na emocje drugiego człowieka w celu kontrolowania własnych zachowań.

Formy i metody pracy:

dyskusja, praca w grupach, praca samodzielna, analiza filmu.

Materiały pomocnicze:

tablica, kreda lub marker, stoik, przybory do pisania, kserokopie załączników, taśma, arkusz tektury albo sztywnego (najlepiej kolorowego) papieru, tubka pasty do zębów, małe karteczki (po 2 na ucznia).



PRZEBIEG LEKCJI:

1. Nauczyciel/-ka pyta uczniów, o czym ich zdaniem był film „Cudowny chłopak. Biały ptak”. Jakie problemy poruszył? Wypowiedzi uczniów nauczyciel/-ka (lub jeden z uczniów) zapisuje hasłowo na tablicy.

Przykładowe hasła: antysemityzm, brak tolerancji, odwaga, miłość, śmierć, prześladowanie, wyrzuty sumienia, wspomnienia, II wojna światowa, pierwsza miłość, przyjaźń.

2. CZĘŚĆ ZASADNICZA, ĆWICZENIOWA

Nauczyciel/-ka zapisuje na tablicy (o ile nie padło z ust uczniów) hasło BULLYING. Pyta uczniów o znaczenie.

BULLYING

zastraszanie, tyranizowanie, znęcanie się w celu wykluczenia osoby ze społeczności szkolnej lub rówieśniczej. To różnego rodzaju zachowania – werbalne, społeczne, fizyczne.

Nauczyciel/-ka przypomina uczniom, jak zachowywali się koledzy i koleżanki z klasy względem Juliana. Wspólnie wymieniają różne nieprzyjemne formy interakcji: przewiska, potrącanie, wyśmiewanie, separowanie. Nauczyciel/-ka pyta uczniów, czy takie zachowania można nazwać bullyingiem?

Prowadzący/-a zachęca uczniów, by po lekcji pomyśleli także o sobie, o swoim zachowaniu w ostatnich latach, o tym, jak reagowali w różnych sytuacjach i jak wyglądały ich relacje z rówieśnikami. Nauczyciel/-ka zwraca też uwagę na kwestię reagowania na zachowanie innych.

Wnioski, do których powinna doprowadzić rozmowa:

- ◆ Brak reakcji też jest reakcją i ma swoje konsekwencje – wzmacnia zastraszanie.
- ◆ Nie reagując, przyzwalasz na zastraszanie, czyli uczestniczysz w nim.
- ◆ Pozornie małe gesty prowadzą do eskalacji.
- ◆ To drobne czyny ukazują nasze człowieczeństwo.
- ◆ Z małych aktów przemocy wyrastają większe.
- ◆ Spirala nienawiści może się tak nakręcić, że trudno będzie ją zatrzymać lub cofnąć.

3. ĆWICZENIE NR 1 (5 minut)

Nauczyciel/-ka pyta uczniów, dlaczego warto pomagać innym?

Wnioski, do których powinna doprowadzić rozmowa:

- ◆ Pomagamy komuś w problemie.
- ◆ Pomagając innym, przestajemy koncentrować się na sobie i swoich problemach.
- ◆ Stajemy się lepsi.
- ◆ Zaczynamy więcej rozumieć.
- ◆ Poprawia się nasze samopoczucie.
- ◆ Poznajemy lepiej ludzi.
- ◆ Podnosimy poczucie własnej wartości.

Nauczyciel/-ka rozdaje każdemu uczniowi 2 małe kartki. Prosi, aby każdy uczeń w ciszy wypisał dwa przykłady dobrych uczynków, które można zrobić w szkole – w stosunku do ucznia kolegi, nauczyciela, innych pracowników szkoły (każdy uczynek na osobnej kartce). Prowadzący/-ca poleca złożenie osobno kartek i włożenie ich do słoika, a następnie puszcza go po klasie. Gdy wszyscy włożą swoje kartki, nauczyciel/-ka kładzie słoik na stole najbliżej drzwi.



4. ĆWICZENIE NR 2 – 15 minut

Uczniowie pracują w parach. Każda para dostaje 12 kartek (**załącznik 1** – wycinamy 12 osobnych karteczek). Na każdej kartce widnieje nazwa innej formy prześladowania.

- ◆ milczenie / brak reakcji
- ◆ zabieranie / niszczenie rzeczy
- ◆ przezwiska
- ◆ plotki
- ◆ izolowanie
- ◆ poniżanie
- ◆ zastraszanie / stwarzanie zagrożenia
- ◆ ironia / żarty
- ◆ przedrzeźnianie / naśmiewanie się / wyszydzanie
- ◆ uderzenie / oplucie / popychanie
- ◆ wrogie miny / gesty
- ◆ prześladowanie w sieci (cyberbullying)



PRACA W PARACH (5 minut)

Nauczyciel/-ka informuje uczniów o tym, że na każdym z 12 kartoników jest wypisany inny typ znęcania się. Prosi ich o ułożenie kartoników w kolejności od najmniej ich zdaniem szkodliwego (nr 1) do najgroźniejszego (nr 12). Nauczyciel/-ka poleca, aby uczniowie na każdym z kartoników wpisali odpowiedni numer (od 1 do 12). Zwraca uwagę na to, aby przy wyborach kierowali się tym, jak na nich działałoby każde z zachowań.

PODSUMOWANIE I OMÓWIENIE (10 minut)

Nauczyciel/-ka prosi jedną z par o zapisanie na tablicy swojej kolejności. Następnie przeprowadza rozmowę z uczniami na ten temat. Pyta uczniów o to, czy któraś para inaczej ponumerowała zachowania: co umieściła wyżej, a co niżej i dlaczego.

Odpowiedzi uczniów będą różne i szybko okaże się, że inaczej posegregowali zachowania. Nauczyciel/-ka pyta uczniów, o czym to może świadczyć.

Wnioski, do których powinna doprowadzić rozmowa:

Każdego z nas można skrzywdzić w inny sposób. / Każdy z nas jest inny i można go skrzywdzić w inny sposób. To, co dla jednego będzie mało istotne, z drugim zostanie do końca życia, dlatego trzeba uważać nawet na najmniejsze gesty w kierunku drugiego człowieka. Przemoc działa jak domino. Kilka małych zachowań prowadzi do narastania konfliktu, a czasami tragedii.

Odwołując się do filmu i II wojny światowej, nauczyciel/-ka zwraca uwagę uczniów na to, że do tak wielkiej skali nienawiści i strasznych wydarzeń doprowadziły podobne zachowania jak te z ćwiczenia, które właśnie wykonali. Nauczyciel/-ka wyraźnie zaznacza, że kumulacja drobnych zachowań może doprowadzić do tragedii.



PYTANIA PODSUMOWUJĄCE ĆWICZENIE:

- ◆ Czy dodalibyście jakieś inne typy znęcania się?
- ◆ Czy podczas pracy w parze byliście zgodni w ustalaniu kolejności?
- ◆ Dlaczego **MILCZENIE** i **BRAK REAKCJI** również pojawiło się jako forma przemocy?

5. ĆWICZENIE NR 3 (10 minut)

Na stole nauczyciel/-ka przykleja taśmą arkusz tektury (można przygotować przed lekcją). Wybiera jedną osobę z klasy do wykonania ćwiczenia. Uczeń dostaje tubkę pasty do zębów.

ZADANIE DLA UCZNIA:

Nauczyciel/-ka prosi wybranego ucznia, aby wyciskając całą pastę z tubki, namalował na arkuszu twarz człowieka albo kontur postaci. Gdy uczeń to zrobi, nauczyciel/-ka prosi, aby uczeń wcisnął z powrotem całą pastę do tubki.

Nauczyciel/-ka pyta uczniów, czy to zadanie da się wykonać. Po odpowiedzi przeczącej uczniów, nauczyciel/-ka prosi, aby uczniowie wyobrazili sobie, że wyciśnięta pasta to wypowiedziane słowa.

Nauczyciel/-ka pyta uczniów o wnioski z tego ćwiczenia.

Wniosek, do którego powinno doprowadzić ćwiczenie:

Słowa zostawiają w człowieku ślad. Nie da się ich cofnąć.

6. ĆWICZENIE NR 4 (10 minut)

Każdy z uczniów dostaje dwie kartki z konturami człowieka (**załącznik 2**).

ZADANIE:

Nauczyciel/-ka prosi uczniów, aby na jednej planszy wpisali pozytywne rzeczy, które mogą powiedzieć drugiemu człowiekowi (np. lubię z tobą rozmawiać; jesteś fajny; można na tobie polegać).

Nauczyciel/-ka prosi też uczniów, aby na drugiej planszy wpisali negatywne komentarze (np. jesteś głupi, masz wielkie uszy).

Gdy uczniowie wypełnią kartki komentarzami, nauczyciel/-ka prosi, aby kartkę z negatywnymi zwrotami zgnetli w kulkę, a następnie wyprostowali.

Efekt ćwiczenia – każdy uczeń ma przed sobą 1 prostą kartkę z postacią z pozytywnymi komentarzami i jedną pogniecioną z negatywnymi.

Wniosek, do którego powinno doprowadzić ćwiczenie:

Nauczyciel/-ka mówi uczniom, że pogniecione postacie pokazują, co negatywne komentarze robią z drugą osobą, jak niszczą jej wizerunek i samoocenę.

7. PODSUMOWANIE LEKCJI (5 minut)

Nauczyciel/-ka pyta uczniów o to, z jaką najważniejszą myślą wyjdą z tej lekcji. Prosi o podanie jednego istotnego dla nich wniosku, skojarzenia, przemyślenia albo pytania, które w nich pozostało. Zachęca kilka osób do udzielenia odpowiedzi.

Nauczyciel/-ka prosi uczniów, aby wychodząc z klasy, wyciągnęli jedną kartkę ze stoika napełnionego przez uczniów na początku lekcji. Poleca, aby do następnej lekcji wychowawczej każdy z nich zrobił dobry uczynek, który wylosował.

O AUTORCE:

Joanna Wachowiak – absolwentka filologii polskiej oraz studiów promocji i reklamy na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Dziennikarka, copywriterka oraz redaktorka.

załącznik 1

załącznik 2

MILCZENIE
BRAK REAKCJI

ZASTRASZANIE
STWARZANIE
ZAGROŻENIA

ZABIERANIE
/ NISZCZENIE RZECZY

IZOLOWANIE

PRZEŚLADOWANIE
W SIECI
(CYBERBULLYING)

WROGIE MINY
/ GESTY

IRONIA
ŻARTY

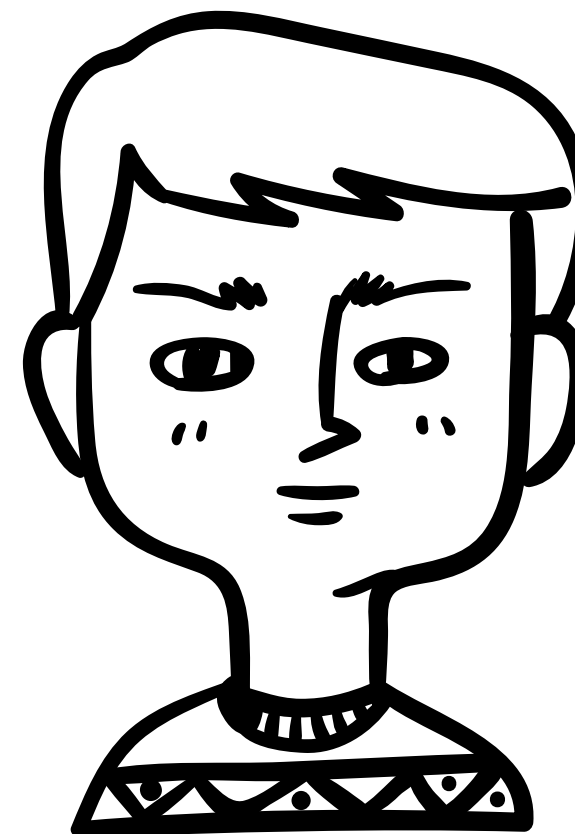
UDERZENIE
OPLUCIE
POPYCHANIE

PONIŻANIE

PLOTKI

PRZEZWISKA

PRZEDRZEŹNIANIE
NAŚMIEWANIE SIĘ
WYSZYDZANIE





MONOLITH FILMS SP. Z O.O.

KAROLINA SKRIABIN
KOORDYNATOR PROJEKTÓW EDUKACYJNYCH

KAROLINA.SKRIABIN@MONOLITH.PL
TEL: +48 22 122 05 33
KOM: +48 662 287 445

WWW.KINOKLASA.PL
WWW.MONOLITH.PL

Opracowanie:
Zespół Edukacji Ferment Kolektiv

Korekta i redakcja:
Zespół Edukacji Ferment Kolektiv

Opracowanie graficzne:
Adam Romel